

Härnösands
kommun

Barnbokslut

Kommunfullmäktige

2015

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Barn och ungas uppväxtvillkor	4
2.1 Barnkonventionen	4
2.2 Föräldrastöd	4
2.3 Barn i ekonomiskt utsatta familjer	5
3 Barn och ungdomars hälsa	7
3.1 Elevhälsa	7
3.2 Tobak, alkohol och andra droger	8
3.3 Förebyggande arbete	9
4 Skola	10
5 Barn och ungdomars inflytande	12
6 Fritid	13
6.1 Ungdomens hus	14
7 Framtiden	15
7.1 Fortsatta satsningar under 2016	15

1 Sammanfattning

FN:s barnkonvention syftar till att ge alla barn oavsett bakgrund samma rättigheter och lika värde. Syftet med Härnösands kommuns barnbokslut är att identifiera hur våra barn och ungdomars vardag ser ut i dag utifrån barnkonventionens intentioner. Nedan följer några viktiga punkter från 2016 års barnbokslut.

En grupp barn som drabbas extra hårt av dels föräldrarnas ekonomiska ställning, dels av bristande språkkunskaper, är barn till invandrade föräldrar (artikel 2 och 4). Därför är Läslyftet, en extra läs- och skrivsatsning som nu görs i skolan, betydelsefull och kommer även att fortsätta under 2016.

Kommunens satsning på en ökad samverkan mellan skola och socialtjänst är nu i gång vilket är angeläget då man fångar upp och hjälper de elever som riskerar att inte klara skolan (artikel 28-29).

Trots att ungdomar själva klassar sin hälsa som god ökar den psykosomatiska ohälsan bland ungdomar i Sverige. I elevhälsans förebyggande arbete ingår en rad nya satsningar mot elevers ohälsa (artikel 3).

Rökning bland ungdomar anses fortfarande vara en stor riskfaktor för att pröva på narkotika och andra droger vilket gör att allt förebyggande arbete mot rökning i tidig ålder bör prioriteras (artikel 3).

Fritiden ska ge barn och ungdomar tillfälle att skapa nya sociala relationer, utveckla sig själv och sina intressen (artikel 31). På ungdomsgården Kåken tillbringar många av de föreningslösa ungdomarna sin tid. Antalet nya svenskar och flyktingar dominerar i dag besökskategorin vilket gör att en fortsatt utveckling och integrering av ungdomsverksamheten i kommunen är angeläget.

2 Barn och ungas uppväxtvillkor

I den senaste Luppundersökningen uppgav 87 % av åk 8 elever att de är ganska nöjda eller mycket nöjda med livet som helhet. Frågan gäller skolan, utbildning, ekonomi, familj och kompisar.

I åk 2 gymnasiet svarar 88 % att de är nöjda eller mycket nöjda med livet som helhet. 81 % tror att de kommer att flytta från kommunen och orsaken är till största delen arbete eller studier. Bara 30 % vill läsa vidare direkt efter gymnasiet och resterande tror att de kommer att resa eller jobba.

Luppenkäten (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) är Ungdomsstyrelsens enkät till ungdomar. Kommunen erbjuds använda enkäten för att få veta mer om ungdomars åsikter och attityder. Hösten 2015 genomfördes enkäten i Härnösands kommun och svarsfrekvensen var mycket god. Enkäten görs i åk 8 och i åk 2 gymnasiet och kommer att sammanfattas i en beställd rapport våren 2016

2.1 Barnkonventionen

FN:s Barnkonvention syftar till att ge alla barn oavsett bakgrund samma rättigheter och lika värde (artikel 2). Konventionen definierar barn som varje människa under 18 år. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar, varav 41 stycken är sakartiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. Den 1 december 2010 godkände riksdagen den strategi som är framtagen för att stärka barnens uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn. Beslut och åtgärder ska alltid göras utifrån ett barnrättsperspektiv, dvs. grundas på normerna och principerna erkända av bl. a. Barnkonventionen. Det förutsätter en tydlig och aktiv styrning på alla nivåer.

Avsaknad av utbildning i hur man använder barnkonventionen i det dagliga arbetet har framkommit i tidigare barnbokslut. Till årets bokslut är det endast skolan uppgett aktiviteter kopplade till Barnkonventionen. Inga kompetenshöjande utbildningar i Barnkonventionen har rapporterats från förvaltningarna.

2.2 Föräldrastöd

Föräldrastöd erbjuds som generellt eller riktat stöd och behovet av stöd växlar under barnets uppväxt. Socialförvaltningen erbjuder ett riktat stöd när svåra situationer uppstår i föräldraskapet. Svårigheten med det generella stödet är att locka föräldrarna till de olika aktiviteterna. Många föräldrar sammanknippar allt föräldrastöd med socialtjänst och att det skulle vara problem i familjen.

Under 2015 har generellt föräldrastöd erbjudits i form av afterwork föreläsningar med olika teman. ”Hur hjälper jag som förälder mitt barn i skolan”, ”Matens betydelse för barns hälsa”, ”Barns självkänsla” är exempel på teman i föreläsningarna. Samverkanspartners har varit Svenska Kyrkan, Landstinget och Bilda. Föreläsningarna har haft varierande antal besökare beroende på tema.

2.3 Barn i ekonomiskt utsatta familjer

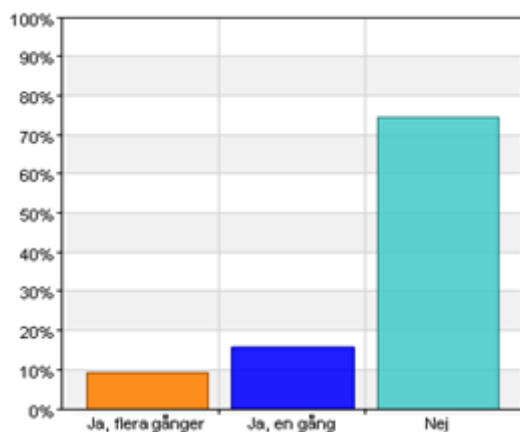
Barnfattigdomen år 2013 uppgick till 12,0 procent av alla barn i Sverige, vilket motsvarar ca 234 000 barn. Procentuellt är läget oförändrat jämfört med 2012. Den ekonomiska utsattheten bland barn med utländsk bakgrund är sex gånger så hög jämfört med barn med svensk bakgrund.

2013 fanns i Härnösand 12,4 % barn (0-17 år) i ekonomiskt utsatta hushåll i jämförelse med 2012 då siffran var 11,5. (*Rädda barnens årsrapport 2015*)

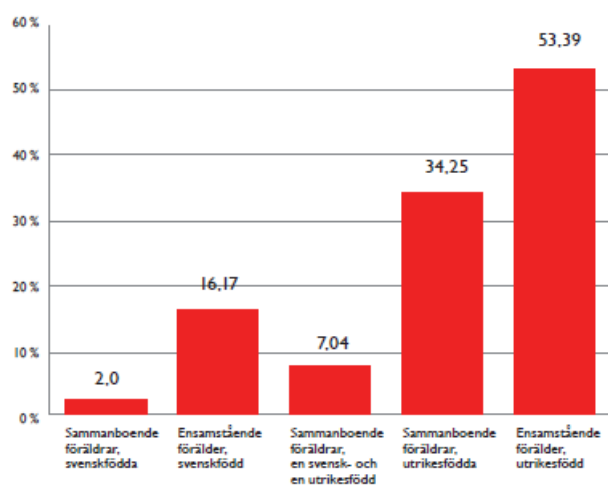
Antal föräldrar med ekonomiskt bistånd har inte ökat sedan 2014 i Härnösand (data från socialförvaltningen).

År	Antal familjer
2013	269
2014	310
2015	311

Barn och ungdomar påverkas av föräldrars ekonomi. En av frågorna i Luppundersökningen lyder: Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte har haft råd? 10 % svarade: Ja flera gånger.

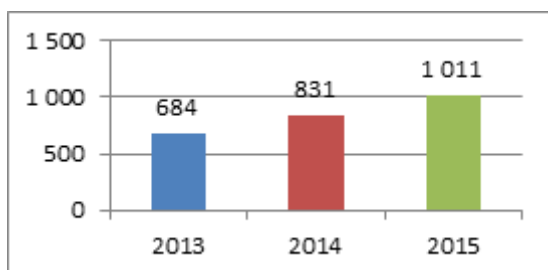

Andel barn nationellt i ekonomiskt utsatta hushåll efter föräldrars bakgrund och familjemönster 2013

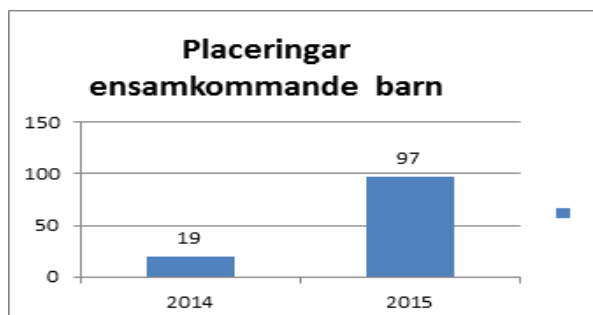

Antalet orosanmälningar angående barn som misstänks fara illa fortsätter att stiga. Att hitta enskilda förklaringar till den ökande mängden anmälningar är svårt. Snarare verkar det bero på fler olika faktorer. Skärpta myndighetskrav, ökad medvetenhet för dem med anmälningsplikt och ett hårdare psykosocialt klimat i dag jämfört med tidigare anses vara några av orsakerna. De flesta orosanmälningarna kommer från polisen.

Orosanmälningar Härnösand

Ökningen av placeringar av ensamkommande barn i Härnösand har ökat markant från 2014. Ökningen beror till viss del på att samma barn kan behöva flera placeringar men också att barnen till antal är fler 2015.

3 Barn och ungdomars hälsa

Ungdomarna bedömer i senaste Lupp undersökningen sin hälsa som ganska bra. Ändå uppger 30 % av åk 8 att de har huvudvärk en gång i veckan eller mer. Hela 52 % känner sig stressad och många har därför också dålig sömn.

I åk 2 på gymnasiet är siffrorna aningen lägre. På frågan hur ofta besvär med huvudvärk och ont i magen förekommer svarar 16 % att man har besvär flera gånger i veckan eller i stort sett varje dag. Många av ungdomarna uppger att de hoppar över frukosten i stort sett varje dag, ju högre andel ju äldre elever vilket också kan vara en bidragande orsak till de besvär de uppger.

Barn med fetma riskerar både att bli socialt utsatta och på längre sikt allvarligt sjuka. Fetma drabbar ofta barn i resurssvaga familjer. Rätt mat och att röra sig är viktigt för alla barn för att inte bli överviktiga. Även om nästan alla fyraåringar vistas på förskola varje dag har man konstaterat att en tredjedel av fyraåringarna i Sverige inte rör sig tillräckligt mycket.

I Hälsosamtalet, som genomförs i förskoleklass, åk 4, åk 7 och gymnasiet åk 2, mäter man varje år övervikt och fetma. Elevhälsan har ansvaret över hälsosamtalet och hjälp och stöd erbjuds till de elever som behöver. I Härnösand har det inte skett så stora förändringar från 2014 och vi ligger procentuellt ganska likt som övriga landet. Övervikt och fetma har under de sista tre åren haft ungefär samma siffror. Vad vi ser är att övervikten ökar när man börjar gymnasiet. En bidragande orsak kan vara att idrottstimmarna minskar under gymnasietiden. (*Hälsosamtalet 2015*)

3.1 Elevhälsa

Skolan är den plats där ungdomarna tillbringar en stor del av sin tid. Den centrala elevhälsan består av följande professioner: psykologer, logoped, skolsköterskor, skolläkare, kuratorer och specialpedagoger. Elevhälsan erbjuder pedagoger konsultation, handledning och utbildning. Man erbjuder även hälsoundersökningar, vaccinationer, hälsosamtal, motiverande samtal och samtalsstöd till elever på individ- och gruppnivå.

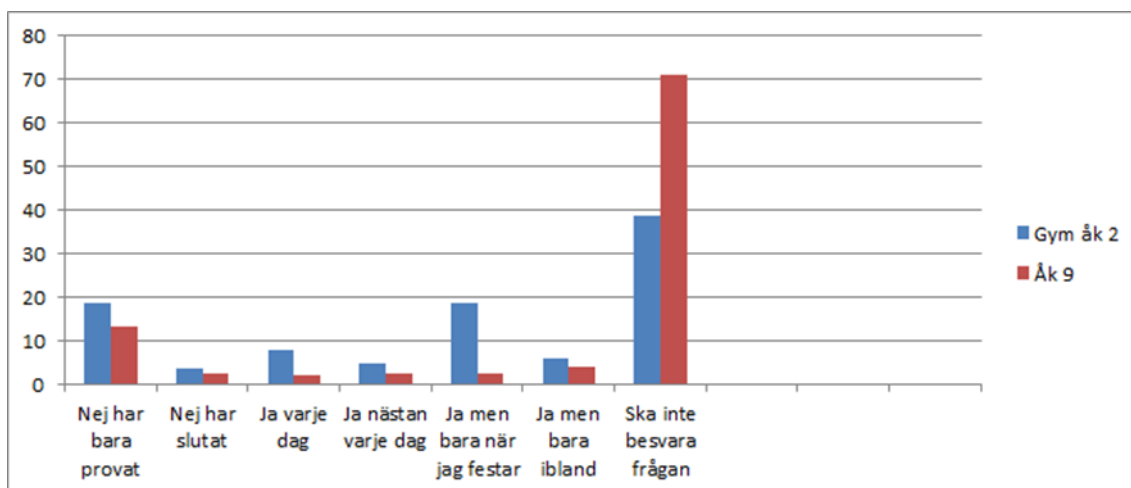
- Under 2015 har centrala elevhälsan drivit ett projekt som innebär att man gett kvalitetshöjande åtgärder för barn med hörselnedsättning och /eller språkstörning.
- Samtliga chefer och pedagoger i förskola och skola kompetensutvecklas i arbetssätt, bemötande och anpassning av lokaler för barn/elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
- Sex skolor kommer att vara särskilt anpassade med pedagoger som har fördjupad kompetens inom området barn i behov av särskilt stöd med start höstterminen 2016.
- Socialtjänst och skola fortsätter sin samverkan. En delad tjänst kurator och socialsekreterare har utretts och kommer eventuellt att riktas mot nyanlända elever.
- Ett närvaroteam, bestående av 2,5 tjänst fördelade mellan skolförvaltning och socialförvaltning, arbetar för att förebygga frånvaron i skolan
- Skolfamprojektet (familjehemsplacerade barn).

Skolfam syftar till att öka förutsättningarna för förbättrade skolresultat hos familjehemsplacerade barn. Metoden går ut på att med hjälp av psykologiska och pedagogiska standardiserade tester och frågeformulär kartlägga barnets förmåga och förutsättning för lärande. Med kartläggningen som grund skapas en behandlingsplan för hur familjehemmet, socialtjänsten och skolan tillsammans ska verka för goda skolresultat. Ett team bestående av skolpsykolog, specialpedagog och socialsekreterare kommer under 2016 att påbörja arbetet enligt den modell som Skolfam bygger på. Teamet organiseras under skolförvaltningens centrala elevhälsa. Projektet kommer att pågå under en treårsperiod innan beslut om fortsättning tas. Uppföljningen kommer initialt att fokusera på själva projektetutförandet eftersom resultatet av arbetet med berörda barn inte kan utvärderas förrän det operativa arbetet har startat.

3.2 Tobak, alkohol och andra droger

Oavsett var i landet man bor så följs upp- och nedgångar i alkohol-, tobaks och narkotikavanor åt. På kommunal nivå kan vi årligen få data från CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning) och 2015 genomfördes även Luppundersökningen.

Tobaksanvändningen bland svenska ungdomar fortsätter att minska långsamt, men i gymnasiet årskurs 2 är det fortfarande 33 % av pojkarna och 27 % av flickorna som röker och/eller snusar. Användningen av e-cigarett ökar bland skolungdomarna, medan vattenpiperökningen minskar. På frågan om de röker fortfarande svarar eleverna så här (kategorin ska inte besvara frågan är icke rökare):

Att undervisa om rökningens farlighet ingår i flera av skolans kursplaner. Allt för många ungdomar provar ändå på rökning. Ett gemensamt helhetsgrepp i arbetet mot rökning behövs på våra skolor i Härnösand. Enbart skyltar och information räcker inte. Angeläget är att börja arbetet mot rökning redan på mellanstadiet.

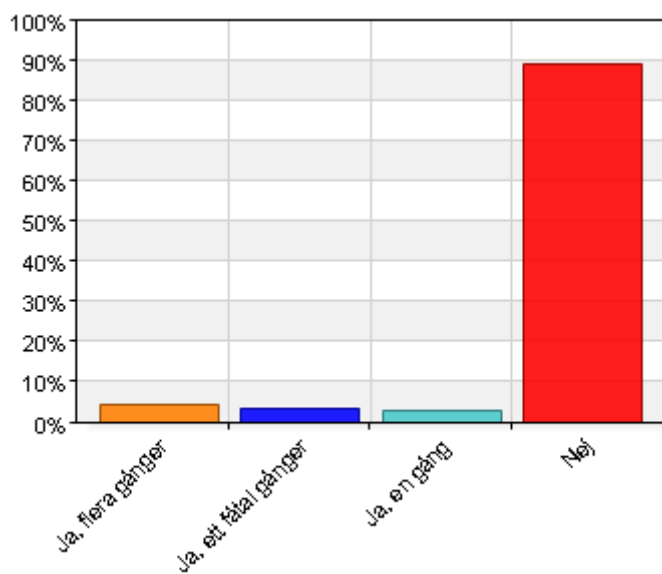
Vad det gäller alkohol visar resultaten att alkoholkonsumtionen bland elever i årskurs nio fortsätter minska och att allt färre dricker alkohol. Andelarna pojkar och flickor åk 9 som druckit alkohol under de senaste 12 månaderna är 40 % respektive 44 %.

73 % av pojkarna och 76 % av flickorna uppgav 2015 i åk 2 gymnasiet att de druckit alkohol under de senaste 12 månaderna. För både flickor och pojkar innebär det en

minskning jämfört med 2014. I båda årskurserna klassificeras fler flickor som alkoholkonsumenter jämfört med pojkar. (CAN 2015)

Sedan mitten av 1990-talet har andelen i årskurs 9 som svarat att de någon gång använt narkotika varierat mellan 5–10 %. På frågan om de använt narkotika de senaste 12 månaderna svarar 3,9 % av åk 9 eleverna ja på frågan. På samma fråga svarar 7,7 % i åk 2 gymnasiet att de använt narkotika de senaste 12 månaderna. (CAN 2015)

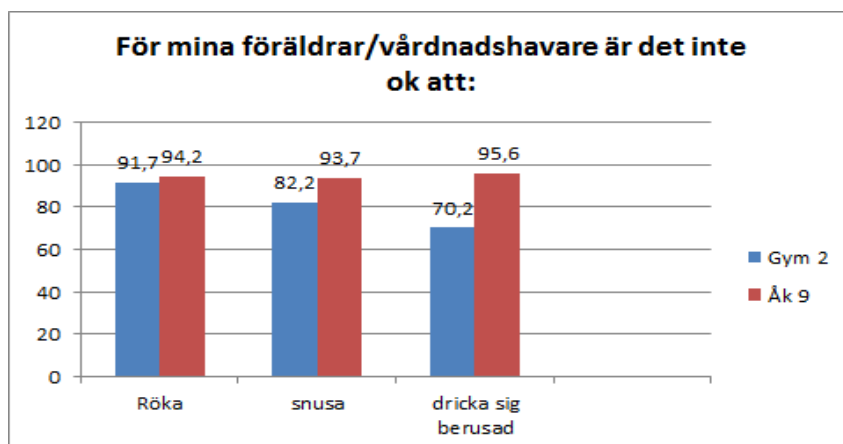
I 2015 års Lupp undersökning uppger 89 % i åk 2 gymnasiet att de aldrig någon gång använt narkotika. (Lupp 2015)

3.3 Förebyggande arbete

Fortfarande anses skolan som den allra viktigaste skyddsfaktorn för att minska utanförskap och kriminalitet hos ungdomar. Resursteamets fältgrupp arbetar med uppsökande verksamhet för att kartlägga de ungdomar som finns i riskzonen.

”Tänk Om” kampanjen har pågått i ett antal år och syftar till att få föräldrar att bli mer restriktiva till att köpa ut alkohol till sina barn. Glädjande nog visar de undersökningar som gjorts att föräldrar faktiskt blivit mer restriktiva. Så här svarar eleverna i CAN om sina föräldrar:

4 Skola

Andelen elever som klarade samtliga delprov i svenska har minskat med 5 % från föregående år. Av resultatet framgår att det framförallt är läsning och skrivande kopplat till faktatexter som skolorna generellt bör hitta strategier för att utveckla.

Skolförvaltningen har valt att låta samtliga enheter delta i det nationella utvecklingsprojektet "Läsllyftet" som en strategi för att öka måluppfyllelsen. Satsningen kommer att pågå under 2016.

Elever som klarar alla delproven i ämnesprov matematik har överlag ökat under 2015. Resultaten från de nationella proven visar dock att skolförvaltningen står inför fortsatta utmaningar när det gäller att utveckla matematikundervisningen.

Andel (%) elever i åk 3 som klarat alla delprov för ämnesprovet i matematik			
	2013	2014	2015
Härnösand	57	53	65
Riket	64	61	67

Matematiklyftet är en nationell satsning som syftar till att öka måluppfyllelsen i ämnet genom att låta det kollegiala lärandet vara motorn för utveckling av undervisningen. Alla verksamhetsområden har gått in i satsningen under 2015.

En brukarundersökning genomfördes under maj-juni 2015. Den riktades till vårdnadshavare samt till alla elever i årskurserna 5, 8 och gymnasiets åk 2.

	År	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls	Vet inte
De vuxna som arbetar i skolan bryr sig om mig	2015	36 %	48 %	6 %	4 %	6 %
	2014	40 %	46 %	7 %	1 %	6 %
Jag känner mig trygg i skolan	2015	51 %	37 %	7 %	4 %	2 %
	2014	58 %	34 %	4 %	2 %	2 %
Jag behandlas väl av andra elever på skolan	2015	46 %	42 %	6 %	3 %	2 %
	2014	51 %	42 %	4 %	6 %	2 %

Andelen behöriga

Andelen behöriga är 85 % till gymnasiet Härnösand 2015. Motsvarande siffror på nationell nivå är för 2015 85,6 och för 2014 86,9 år. Enligt skolverket minskar nationellt andelen behöriga samtidigt som snittbetygen stiger d.v.s. fler får höga betyg samtidigt som fler misslyckas. Det är en oroande utveckling som kan leda till en ökad klyfta mellan de elever som klarar skolan och de elever som får svårigheter att gå vidare.

Andelen behöriga till Gymnasiet Härnösand

År	Andelen behöriga till gymnasiet
2013	86,0
2014	86,9
2015	85,0

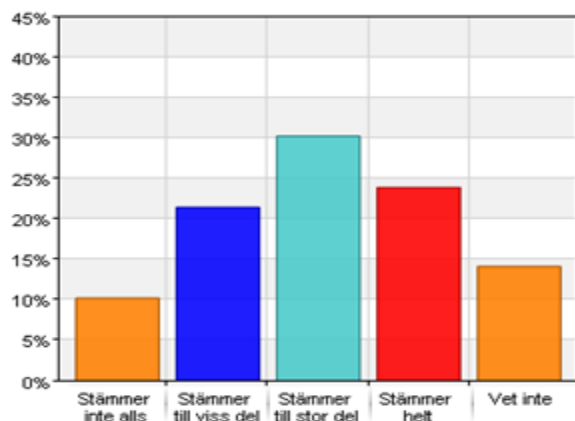
5 Barn och ungdomars inflytande

Förutom skolornas olika medbestämmande råd bedriver ungdomsverksamheten medinflytandefrågor för ungdomar genom kommunens ungdomsråd. Rådet består av elever från årskurs 7 och äldre från samtliga skolor i kommunen. Ett reglemente för rådets arbete har fastställts. Rådet arbetar aktivt med frågor som rör ungdomar i Härnösands kommun och under 2015 har rådet blivit medlemmar i Sveriges Ungdomsråd.

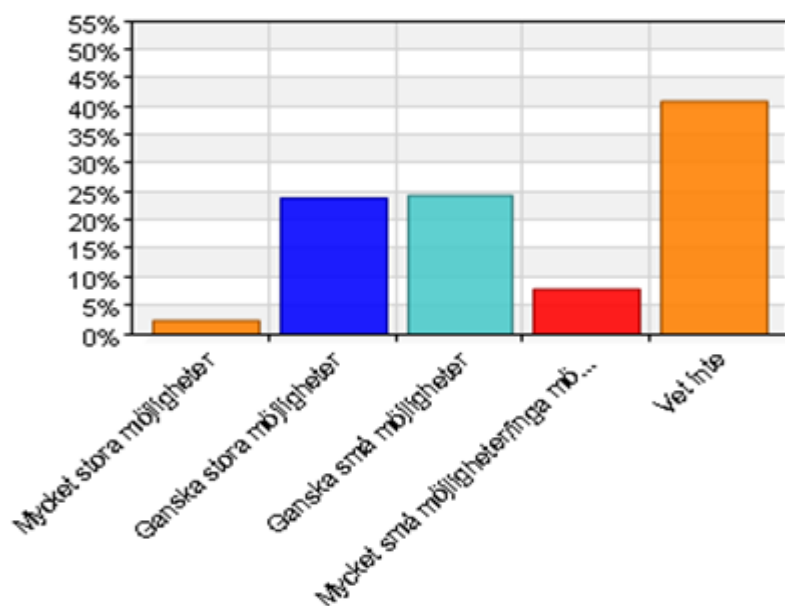
2015 års Luppenkät visar att många ungdomar (60 %) vill vara med och påverka frågor som rör kommunen men många vet inte hur man gör. Hela 70 % svarar de inte har något förtroende för politiker.

Skolan uppges också som en arena där man vill ha mer delaktighet. Eleverna vill i högre grad vara med i besluten över hur skolan ska organiseras vad det gäller, läxor, prov, schema, mat, regler och miljön.

Åk 8 svarar på påståendet: Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar

40 % av åk 2 gymnasiet svarar att de inte vet vilka möjligheter de har att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen (*LUPP 2015*)

6 Fritid

Fritiden är en viktig del i barns och ungas utveckling. Fritiden ska ge barn och ungdomar tillfälle att skapa nya sociala relationer, utveckla sig själv och sina intressen. För många innebär det också att man får en bra inblick i demokrati och hur man kan agera tillsammans för att uppnå gemensamma mål.

Att träffa kompisar är mest populärt bland barn och unga i Sverige – hemma, på fritidsgården eller över internet. Andra fritidsintressen är att sporta och att titta på tv eller film. Flickor och pojkar använder internet ungefär lika mycket men flickor umgås mer med kompisar på sociala sajter medan pojkar spelar mer dataspel. I senaste Luppundersökningen uppgav 66 % att de spelar tv spel, onlinespel eller dataspel en eller flera gånger i veckan.

Härnösands kommun har 280 aktiva föreningar. Idrottsföreningarna är ca 82 stycken till antalet och det finns ca 68 kulturföreningar registrerade. Fördelningen i procent av totalt medlemskap i föreningar med föreningsbidrag är fördelat på 53 % pojkar och 47 % flickor (7-20 år).

För en del innebär medlemskap i en förening i ungdomen ett livslångt engagemang, till nytta både för en själv och för andra. 67 % av ungdomarna i åk 8 uppger att de är med i någon förening.

Under året har kommunen invigt ett nytt ridhus, utegym på Högslätten och Bondsjöhöjdens nya servicebyggnad.

Våren 2015 påbörjades arbetet med ett idrottspolitiskt program.

6.1 Ungdomens hus

Fritidsgården "Kåken" riktar sig till grundskolans senare år samt gymnasiet. Från åk 7 i grundskolan kan man besöka fritidsgården.

Kåken är en drogfri zon för ungdomar i kommunen och majoriteten av besökarna är s.k. föreningslös ungdom. Besöksfrekvensen har under 2016 varit fortsatt hög med närmare 10 000 besök. Fördelningen mellan könen är fortfarande ojämn där killar står för de flesta besöken. Antalet nya svenskar och flyktingar dominerar som besökskategori och detta ställer höga krav på integration.

Tillsammans med de fritidsledare som arbetar med ungdomarna jobbar även socialförvaltningens fältassistenter en kväll i veckan på Kåken. Samverkan sker även med polisen. Under 2015 utökades tjänsterna på Kåken med 1,0.

7 Framtiden

Mycket av den statistik som presenterats i Barnbokslutet bygger på den senaste Luppundersökningen. Förhoppningsvis kan vi från den kommande rapporten få en mer ingående analys på vad våra barn och ungdomar behöver för att få goda uppväxtvillkor. I 2014 års Barnbokslut uppmärksammades ett antal aktiviteter som extra viktiga inför framtiden. Som exempel kan nämnas bevaka och minska frånvaron i skolan, utveckla föräldrastödjande insatser och arbeta för att få strukturerade och dokumenterade barnkonsekvensanalyser innan beslut ska fattas. Dessa aktiviteter behöver långsiktighet och regelbunden uppföljning för att man ska uppnå de uppsatta målen.

Under 2016 har vi en stor utmaning vad det gäller jämlik hälsa för barn och ungdomar då många ensamkommande barn och ungdomar kommit till kommunen. Kommunen måste säkerhetsställa att gruppen ensamkommande får det stöd och hjälp de behöver

7.1 Fortsatta satsningar under 2016

- Nya utmaningar och fortsatt arbete med påbörjade aktiviteter.
- Utveckling eller utökning av kommunens fritidsgårdar
- Fortsatt bevakning och minskning av frånvaro i skolan
- Fortsatt arbete med förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa
- Fortsatt samverkan socialförvaltning, skola och polis i förebyggande arbete vad det gäller ANTD (alkohol, narkotika, tobak och doping)
- Implementera Barnkonventionen på förvaltningarna
- Öka ungdomars förtroende för politiker och demokratin

